

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΣΤΡΟΓΓΙ (ΜΕΤ. 3. - 6 Μ. Μ.)

λό είναι το ψάρι να συνοδευθεί με κάρωτα και λαχανάκια 4. ΜΟΥΣ. εκτελώ μελωδία που παίζει δευτερεύοντα ρόλο με όργανο ή με τη φωνή μου, με σκοπό να αναδειχθεί η βασική μελωδική γραμμή ή η φωνή κάποιου: το σόλο της σοπράνο συνοδεύει κουαρτέτο εγχόρδων ΣΥΝ. ακομπανιάρω 5. (για άνδρες) εμφανίζομαι σε δημόσιο χώρο, ψυχαγωγική εκδήλωση μαζί με γυναίκα: συνοδεύει πάντοτε πολύ ωραίες γυναίκες || (μέσ.) συνοδεύομαι (- έχω συνοδό). * ΣΧΟΛΙΟ λ. οδός.

συνোধγός (ο/η) [μτγν.] 1. αυτός που κάθεται δίπλα στον οδηγό σε περιπτώσεις αγώνων αυτοκινήτων ή διανύσεως μεγάλων αποστάσεων, με σκοπό να τον ξεκουράζει ή να τον συμβουλεύει 2. (συνεκδ.) αυτός που κάθεται στη θέση δίπλα στον οδηγό: ο οδηγός υπέστη απλώς διάσειση, αλλά ο - τραυματίστηκε σοβαρά ΣΥΝ. συνεπιβάτης.

συνοδικός, -ή, -ό [μτγν.] 1. αυτός που σχετίζεται με σύνοδο (βλ. λ.): - απόφαση 2. **συνοδικός** (ο) το μέλος της Ιεράς Συνόδου: οι - κατεδίκασαν με δριμύτητα τη νέα αίρεση.

συνοδίτης (ο) {συνοδιτών} ΘΡΗΣΚ. αυτός που δέχεται τις αποφάσεις της Συνόδου της Χαλκηδόνος * ΦΡ. ΓΛΩΣΣ. **συνοδίτης φθόγγος** (ο) ο φθόγγος που αναπτύσσεται για ευφωνικούς λόγους, για να αρθεί δηλαδή η χασμωδία μεταξύ άλλων φθόγγων που προφέρονται διαδοχικά, π.χ. το [j] στο [καϊδιά] (καρδιά). [ΕΤΥΜ. μτγν. < σύνδοσις + κατάλ. -ίτης, πβ. κ. έρημ-ίτης, πολ-ίτης].

συνοδοπόρος (ο/η) [αρχ.] 1. αυτός που ακολουθεί τον ίδιο δρόμο με άλλον, που πορεύεται μαζί του 2. (μτφ.) αυτός που ακολουθεί την ίδια ιδεολογία με άλλους: συνοδοιπόροι στον αγώνα για ένα καλύτερο αύριο ΣΥΝ. σύντροφος, ομοϊδεάτης 3. (παιλαιότ.-κακόστ.) αυτός που συμπαιθεί τον αριστερό χάρτο, τους κομμουνιστές (ως κατηγορία που αποδιόταν μετά τον εμφύλιο πόλεμο από τη δεξιά παράταξη κυρ. σε κεντρώους). — **συνοδοιοπορία** (η) [μτγν.], **συνοδοιοπορώ** ρ. [μτγν.] {-είς, ..}

συνόδο (η) {συνόδου / -ων, -ους} 1. (α) συνάντηση ατόμων, συχνά αντιπροσώπων οργανισμών, για ανταλλαγή απόψεων και λήψη αποφάσεων: η - των μονίμων αντιπροσώπων στην Ε.Ε. ΣΥΝ. συγκεντρωση, σύσκεψη, συνέλευση, συνεδρίαση 2. (συνεκδ.) το σύνολο των ατόμων που μετέχουν στην παραπάνω διαδικασία: η - δεν κατέληξε σε συμφωνία ΣΥΝ. συνέλευση, σύσκεψη * ΦΡ. **σύνοδος κορυφής** η σύσκεψη στην οποία λαμβάνουν μέρος οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων: η - των κρατών-μελών του Ν.Α.Τ.Ο. 2. ΕΚΚΛΗΣ. η συνέλευση μητροπολιτών και επισκόπων, κατά την οποία λαμβάνονται αποφάσεις για δογματικά και άλλα θέματα που απασχολούν την Εκκλησία: οι αποφάσεις των - ορείλουν να γίνονται σεβαστές από τον κληρικό και το πλήρωμα της Εκκλησίας (α) (με κεφ.) **Οικουμενική Σύνοδος** βλ. λ. οικουμενικός (β) **επαρχιακή / τοπική σύνοδος** η συνέλευση των επισκόπων μιας εκκλησιαστικής επαρχίας, που συνεδριάζει υπό την προεδρία του μητροπολίτη και αποφασίζει μόνο για θέματα τοπικού χαρακτήρα (γ) **Πατριαρχική Σύνοδος** η συνέλευση που συγκαλείται από τον Πατριάρχη και διεξάγεται υπό την προεδρία του, ασχολούμενη αποκλειστικά με θέματα του Πατριαρχείου (δ) **Ιερά Σύνοδος (της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος)** το ανώτατο όργανο της αυτοκέφαλης Εκκλησίας της Ελλάδος, το οποίο απαρτίζουν όλοι οι μητροπολίτες της χώρας και στο οποίο προεδρεύει ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών (ε) **Διαρκής Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος** εντολοδόχος της προηγούμενης Συνόδου, που έχει ετήσια θητεία και έδρα την Αθήνα και αποτελείται από τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και δώδεκα μητροπολίτες οι οποίοι εναλλάσσονται 3. καθεμία από τις τέσσερις περιόδους συνεδριάσεων της Βουλής, που λαμβάνουν χώρα στη διάρκεια της τετραχρονής θητείας της: η επιτροπή θα ολοκληρώσει το έργο της στο τέλος της - * 4. ΑΣΤΡΟΝ. η ευθυγράμμιση δύο ουρανίων σωμάτων εντός του ηλιακού συστήματος, έτσι ώστε παρατηρούμενα από τη Γη να βρίσκονται σε μία νοητή ευθεία: - πλανητών ΣΥΝ. συζυγία. * ΣΧΟΛΙΟ λ. οδός, συμβούλιο.

[ΕΤΥΜ. αρχ. < συν. + -όδος, πβ. κ. έφ-οδος, είσ-οδος, κάθ-οδος].

συνοδός (ο/η) 1. αυτός που συντροφεύει άλλον κυρ. σε δημόσιους χώρους για προστασία, εξυπηρέτηση ή ξενάγηση: το επάγγελμά του είναι - ατόμων με ειδικές ανάγκες || ο - του τού άνοιξε την πόρτα (α) **σκύλος-συνοδός** ειδικά εκπαιδευμένος σκύλος για την καθοδήγηση και προστασία κυρ. τυφλών ατόμων (β) **ιπτάμενος / ιπταμένη συνοδός** αυτός που εργάζεται σε αεροπορική εταιρεία και ασχολείται με την περιποίηση και την εξυπηρέτηση των επιβατών κατά τη διάρκεια της πτήσεως ΣΥΝ. αεροσυνοδός (γ) **συνοδός εδάφους** το πρόσωπο που εργάζεται σε αεροπορική εταιρεία και φροντίζει για τους επιβάτες πριν από την απογείωση και μετά την προσγείωση (πβ. λ. αεροσυνοδός) 2. το πρόσωπο (συνήθ. άνδρας) που συνοδεύει άτομο του αντιθέτου φύλου σε κοινωνική εκδήλωση: δεν θα πάω στον χορό, γιατί δεν έχω - ΣΥΝ. καρβαλιέρος / ντάμο 3. το πρόσωπο που έχει ως επάγγελμά του να συντροφεύει άτομα του αντιθέτου φύλου σε κοινωνικές εκδηλώσεις, ασκώντας συγκεκριμένη πορνεία: ζήτησε από το γραφείο συνόδων να του προμηθεύσει μία εμφανίσιμη και έξυπνη κοπέλα. * ΣΧΟΛΙΟ λ. ακόλουθος, δούλος.

[ΕΤΥΜ. < μτγν. σύνδοσις «συνοδοιπόρος» (< συν. + -όδος), με κα-

ταβισαμό του τόνου στη λήγουσα].

συνοικέσιον (το) {συνοικεσί-ου / -ων} το σύνολο των συνεισφορών και επαφών που αποσκοπούν στο να φέρουν κοντά ανθρώπους που δεν γνωρίζονται με στόχο τον γάμο: παντρεύτηκα με - και όχι από έρωτα ΣΥΝ. προξενικό * ΦΡ. **γραφείο συνοικεσίων** (το) η επιχείρηση που επιδιώκει να προωθήσει γνωριμίες μεταξύ αγάμων ατόμων, κατόπιν δικής τους παραγγελίας, με σκοπό τον γάμο.

[ΕΤΥΜ. < μτγν. συνοικέσιον, αρχική σημ. «γαμήλια συμβίωση και συγκατοίκηση», < αρχ. συνοικησις (βλ. λ.).]

συνοίκηση (η) {κ. συνοικησι-εως -είς, -εων} 1. το να κατοικεί στο ίδιο μέρος ή σπίτι άνθρωποι που δεν συνδέονται με συγγενικούς δεσμούς: η - με άτομα διαφορετικών φυλών άλλαξε τις αντιλήψεις του ΣΥΝ. συγκατοίκηση 2. ΒΙΟΛ. μορφή συμβίωσης, η οποία απαντά σε κοινωνικά έντομα, όπως τα μυρμηγκία, και κατά την οποία ένα είδος ζώου, διαφορετικό από αυτό που διαμόρφωσε τον χώρο κατοικίας, έρχεται να ζήσει εκεί, χωρίς να αποκομίζει οφέλη ή να βλάπτεται (πβ. λ. παρασιτισμός). [ΕΤΥΜ. < αρχ. συνοικησις < συνοικώ (-έω)].

συνοικία (η) [αρχ.] {συνοικιών} τμήμα πόλεως, κομποπόλεως ή χωριού με ξεχωριστή ονομασία, καθορισμένα όρια, κοινωνικά και πολεοδομικά ομοιογένεια, το οποίο διαφοροποιείται τόσο από το κέντρο όσο και από τα προάστια: ζει σε μια από τις - της Αθήνας που αναπτύχθηκαν κατά τον μεσοπόλεμο || φτωχική / λαϊκή / παλιά / αρχοντική - ΣΥΝ. συνοικισμός. * ΣΧΟΛΙΟ λ. πληροφορική, πόλη.

συνοικιακός, -ή, -ό 1. αυτός που αναφέρεται ανήκει ή συνάφει στη συνοικία και όχι στο κέντρο ή σε προάστια: - εσθονικό / κινηματογραφός ΑΝΤ. κεντρικός * ΦΡ. **συνοικιακό συμβούλιο** (το) όργανο της τοπικής αυτοδιοίκησης, το οποίο αποτελείται από άτομα που μένουν στην ίδια συνοικία, ασχολούνται με τα προβλήματά της και εκλέγονται από τους κατοίκους της 2. αυτός που δεν βρίσκεται σε κεντρικό σημείο της πόλης, δεν είναι πολλά τα κέρδη της - επιχείρησής του οι μεγάλες δουλειές γίνονται στο κέντρο ΣΥΝ. απόμερος ΑΝΤ. κεντρικός * ΣΧΟΛΙΟ λ. πληροφορική.

[ΕΤΥΜ. Η λ. μαρτυρείται από το 1884].

συνοικισμός (ο) [μτγν.] 1. σύνολο κατοικιών κοντά σε πόλη, με σχετική αυτονομία, που δημιουργείται για να καλύψει ορισμένες έκτακτες ανάγκες στέγης ή μεγάλης προσέλευση πληθυσμού: η - δημιουργήθηκε για τους άστεγους σεισμοπαθείς || προσεπτικός / φτωχικός / εργατικός - 2. οικισμός που αποτελείται από μικρό αριθμό σπιτιών: δεν πρόκειται καν για χωριό: είναι ένας μικρός - || ο - υπαλλήλων της Ε.Τ.Ε. εξελίχθηκε στην κοινότητα Φιλοθέης 3. ΒΙΟΛ. η συνοίκηση (βλ. λ., σημ. 2). * ΣΧΟΛΙΟ λ. πόλη.

σύνοικος (ο/η) [αρχ.] {συνοίκου / -ων, -ους} 1. (αρχαιοπολιτικό) που κατοικεί μαζί με άλλον ΣΥΝ. συγκατοίκος 2. ζώο που θε οργανισμός που συμμετέχει σε συνοίκηση (βλ. λ., σημ. 2).

συνοικώ ρ. αμετρ. [αρχ.] {συνοικέω... / συνοικίω} κατοικώ μαζί (με κάποιον), μοιράζομαι τον ίδιο χώρο ΣΥΝ. συνοικίζω.

συνολάκι (το) → σύνολο (σημ. 5)

συνολικός, -ή, -ό αυτός που σχετίζεται με το σύνολο: η - εργασία που θα πληρώσετε ανέρχεται στις διακόσιες χιλιάδες δραχμές || - τιμή / κόστος / άθροισμα / λογαριασμός || τιμηθέντα στην Ακαδημία Αθηνών για τη - του προσφορά στα γράμματα και τις τέχνες || δεν έχει ακόμη επιχειρηθεί μια - αποστολή του πεζογραφικού του έργου || στο τέλος του βιβλίου υπάρχει μια - θεώρηση του προβλήματος που ερευνάται || διαστολή - εποπτεία της σχετικής βιβλιογραφίας || ο - ετήσιος τίτλος επιχειρήσεων || ο πρωθυπουργός χαρακτήρισε θετική τη - στην κυβέρνηση || κάθε εξεταστικό αξιολογεί τα γραπτά χωριστά και έπειτα βγαίνει ένας - βαθμός || θα κρίνουμε τα αποτελέσματα των προσπαθειών τους || ήρθε έκτος στη - πολιτική || - ετήσια δαπάνη / επιβάρυνση / επιχορήγηση των - τους || τα - συναλλαγματικά αποθέματα της χώρας ΣΥΝ. ολικός, ολόκληρος ΑΝΤ. μερικός. — **συνολικά** / -ώς επίσης [ΕΤΥΜ. < σύνολο + κατάλ. -ικός].

συνολκή (η) (επίσ.) 1. το να συστέλλεται κάτι ΣΥΝ. συσπύρισμα 2. ΙΑΤΡ. η σύσπαση μύος που διαρκεί λίγο, αλλά συνοδεύεται από έντονο πόνο: - στομάχου / στήθους ΣΥΝ. κράμπες. [ΕΤΥΜ. μτγν. < αρχ. συνέλω, πβ. κ. ολική].

σύνολο (το) {συνόλου / -ών} 1. πρόσωπα ή πράγματα που αποτελούν ένα όλον (που αντιμετωπίζονται ενιαία ως φωνή ιδιότητας ή χαρακτηριστικού που τα συνδέει): το - των εργαζομένων αντέδρασε στα νέα μέτρα || το - των δασκάλων επιβάρυνε την επιχείρηση || το κοινωνικό - (η κοινωνία) αποτελείται από γενικές / ετερόκλητο - ΣΥΝ. όλο, ενότητα 2. ο συνδυασμός πραγμάτων που ταυρίζουν μεταξύ τους: τα χρώματα αποτελούν ένα εντυπωσιακό και αρμονικό - || υπάρχουν ατέλειες - που - δίνει καλή εντύπωση * ΦΡ. **εν (τω) σύνολο** / **στο σύνολο** γενικές γραμμές: στο σύνολό τους οι αντιδράσεις ήταν θετικές || μόνο αν εξετάσουμε το πρόβλημα εν σύνολο, θα βρούμε τη λύση ΣΥΝ. γενικά, συνολικά, ολικά 3. ΜΑΘ. όπειρος ή πεπερασμένος αριθμός στοιχείων, τα οποία ομαδοποιούνται με βάση τα χαρακτηριστικά τους, το οποίο λειτουργεί και ως κριτήριο για φ

παράβαση έννομης ή ηθικής αρχής: φέρω / αναλαμβάνω / επωμίζομαι / αποσείω / διαχωρίζω / αποδίδω / ρίχνω σε άλλον την - || (κ. σε κληθ.) επιρριπτό / καταλογίζω ευθύνες σε κάποιον ΣΥΝ. βάρος, ενοχή, υπαιτιότητα Φρ. **αναλαμβάνω την ευθύνη** βλ. λ. **αναλαμβάνω** 4. ΝΟΜ. (α) **ευθύνη δημοσίου** η νομική υποχρέωση του δημοσίου να αποζημιώσει ιδιώτες, που ζημιώθηκαν από πράξεις ή παραλείψεις υπολλήλων του (β) **ποινική ευθύνη** η υποχρέωση που έχει παραβάτης του νόμου να υποβληθεί σε ανάκριση και δίκη ενώπιον ποινικού δικαστηρίου (γ) **αστική ευθύνη** βλ. λ. **αστικός**. * ΣΧΟΛΙΟ λ. ανεύθυνος. [ΕΤΥΜ. μτγν. < αρχ. εὐθυνα (από τις πλάγιες πτώσεις, π.χ. γεν. εὐθύνης, προέκυψε η μτγν. ονομαστική εὐθύνη) < εὐθύνα / -ομαι (βλ. λ.)].

ευθύνη - υπεύθυνος - ανεύθυνος. Η έννοια τής **ευθύνης**, βασικός θεσμός τής αρχαίας αθηναϊκής δημοκρατίας, έχει ιδιαίτερο σημασιολογικό ενδιαφέρον για τη σημασία με την οποία χρησιμοποιούνται σήμερα τα επίθ. **υπεύθυνος** και **ανεύθυνος**. Οι αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποίησαν τη λ. **εὐθυνα** και αργότερα το **εὐθύνη** (από τη γενική: **εὐθυνα-εὐθύνης** > **εὐθύνη**) με την κυριολ. σημ. «ἴσιωμα, το να κάνεις κάτι ευθύ, ἴσιο, διόρθωση» (το **εὐθυνα** είναι από το ρ. **εὐθύνω** «ἰσιώνω» και αυτό από το **εὐθύς**) και με τη μεταφορική σημ. «διαχειριστική ευθύνη, διαχειριστικός έλεγχος, που ασκείτο δημόσια σε αυτούς που είχαν αναλάβει δημόσια αξιώματα κατά το πέρας τής θητείας τους». Όποιοι ανέλαβαν αξίωμα ήταν **υπεύθυνος**, υπόλογος δημοσίου ελέγχου, στους **εὐθύνους**, τους δημοσίους ελεγκτές, ενώ ο μη υπέχων τέτοια ευθύνη, ο μη υπόλογος ήταν **ανεύθυνος**. Βαθμῶν ἡ έννοια τής **ευθύνης** επεκτάθηκε σε οτιδήποτε αναλαμβάνει κανείς ως καθήκον ή αρμοδιότητα στον δημόσιο ή τον ιδιωτικό (επαγγελματικό ή άλλον) χώρο, καθήκον ή αρμοδιότητα για την οποία υπέχει (νομική ή ηθική) ευθύνη, δηλ. για την οποία είναι **υπεύθυνος**. Παράλληλα προς την ουδέτερη αυτή σημ. του υπόλογου (και από περιπτώσεις που συνέβαινε κάτι κακό κατά την άσκηση καθήκοντων και αρμοδιοτήτων), η λ. **υπεύθυνος** προσέλαβε και τη σημ. «ένοχος». Ομοίως και το αντίθετο, η λ. **ανεύθυνος** από τη σημ. «άμοιρος, αμέτοχος ευθύνων» προσέλαβε και τη σημ. «αθώος». Με αυτή την «καλή» σημ. χρησιμοποιείται η λ. και στην υμνογραφία τής Εκκλησίας: «**Σήμερον τό κατά τοῦ Χριστοῦ κληρῶν συνήχη συνέδριον, και κατ' αὐτοῦ κενά έβουλεύσατο παραδόναι Πιλάτῳ εἰς θάνατον τόν ανεύθυνον** [ενν. τον Χριστό]». Από τη σημ. «υπεύθυνος = ένοχος» και «ανεύθυνος = αθώος» στη σύγχρονη Ελληνική περάσαμε στην αντίθετη (!) και για τις δύο λέξεις σημασία: όταν χαρακτηρίζουμε κάποιον ως «υπεύθυνο» πρόσωπο (μαζί με την αρχική σημ. «υπαίτιος», την κακόσημη), εννοούμε επίσης «με συνείδηση ευθύνης, ευσυνείδητο και αξιόπιστο πρόσωπο». Αντιθέτως, ως «ανεύθυνο πρόσωπο» χαρακτηρίζουμε σήμερα «εκεἶνον που στερείται ευθύνης, τον ασυνείδητο, τον αναξίπιστο». *Habent voces sua fata!* («Έχουν και οι λέξεις τη μοίρα τους»). → ανεύθυνος

ευθύνομαι ρ. αμετβ. απθ. [μόνο σε ενεστ. και παρατ.] είμαι υπεύθυνος, φέρω την ευθύνη για κάτι: η κυβέρνηση ευθύνεται για τη χάραξη του προϋπολογισμού || δεν - εγώ για τη δική του αποτυχία. * ΣΧΟΛΙΟ λ. αποθετικός. [ΕΤΥΜ. Μέση φωνή τού αρχ. εὐθύνω «κατευθύνω, οδηγώ κατ' ευθείαν» < εὐθύς].

ευθυνοφόρος, -η, -ο αυτός που φοβάται ή αποφεύγει την ανάληψη των ευθύνων του: - ηγεσία. — **ευθυνοφοβία** (η).

ευθύς, -εία, -ύ [κ. ευθ-έος / -είς (ουδ. -έα), -έων (θηλ. -ειών) ευθύτ-ερος, -ατος] 1. αυτός που δεν αλλάζει κατεύθυνση [σίφος: - δρόμος / πορεία / γραμμή ΣΥΝ. ευθύγραμμος ΑΝΤ. καμπύλος, κυρτός, τεθλασμένος 2. (μτφ.) αυτός που φέρεται με ειλικρίνεια, χωρίς να αποκρύπτει τις προθέσεις του: - χαρακτήρας / άνθρωπος ΣΥΝ. ντόμπρος 3. αυτός που εκφέρεται κατά τρόπο ξεκάθαρο και άμεσο, χωρίς υπεκφυγές: - προσέγγιση / εξήγηση / κατηγορία / τρόπος / απάντηση ΑΝΤ. έμμεσος, πλάγιος 4. **ευθεία** (ενν. γραμμή) βλ. λ. **ευθεία** • 5. ΓΛΩΣΣ. (α) **ευθύς λόγος** (α) η μορφή λόγου κατά την οποία αναπαράγονται επακριβώς τα λόγια τού ομιλητή (σε αντιδιαστολή προς τον πλάγιο λόγο, βλ. λ. **πλάγιος**) (β) **ευθεία ερώτηση** (η) η ερωτηματική πρόταση που στον γραπτό λόγο δηλώνεται με τη χρήση ερωτηματικού (σε αντιδιαστολή προς την πλάγια ερωτηματική, βλ. λ. **πλάγιος**). — **ευθύτητα** (η) [αρχ.] * ΣΧΟΛΙΟ λ. δεξιός, ευθύνη, κάνω, προηγουμένως. [ΕΤΥΜ. αρχ., παράλλ. τ. τού αρχαιότερου ιων. ἰθύς (για το οποίο βλ. λ. ἴθυνα). Η **εναλλαγή** **εὐθύς-ἰθύς** ίσως οφείλεται σε παρετυμολ. επίδραση τού επίρρ. **εὐ**. Κατ' άλλη άποψη, ο τ. **εὐθύς** προέκυψε (με προληπτική αφομοίωση) από τον τ. ***εἰθύς** (που μαρτυρείται στο επίρρ. **εἶθαρ** «αμέσως, απευθείας»)].

ευθύς επίρρ. αμέσως, χωρίς αναβολή ή καθυστέρηση: **έφυγα - μόλις ξημέρωσε** || - **εξαρχής** (βλ. λ.).

ευθύς ως σύνδ. (λόγ.) αμέσως μόλις: - **ανήγγειλε ο υπουργός**

την επικύρωση τής συνθήκης, οι βουλευτές **έξεπασαν** τήν δοκιμασίες.

ευθυτενης, -ης, -ές [ευθυτεν-ούς / -είς (ουδ. -ή)] (λόγ.) αυτός που έχει στητό, αγέρωχο παράστημα: **πρόβαλε** κινήσεις / περπατά — **ευθυτενώς** επίρρ. [μτγν.]. [ΕΤΥΜ. μτγν. < εὐθύς + -τενης < τείνω (< *τέν-ζω)].

ευθύτητα (η) [αρχ.] → ευθύς

ευκαιρία (η) [ευκαιρίων] 1. περίπτωση ευνοϊκή για την επίτευξη ενός σκοπού: **δίνα** / **χάνω** / **παρέχω** / **προσφέρω** ευκαιρίες / **λεῦσομαι** / **αξιοποιώ** / **αρκάζω** μια — || **δράττομαι** / **επωφελεύομαι** τής **ευκαιρίας** || ήταν **μόνος** του και **βρήκα** την — να του **μείνω** / **ιδιαιτέρως** || σ' αυτή τη δουλειά **έχεις** την — να **δείξεις** τι **αξίζεις** || μην **αφήσεις** την — να **πάει χαμένη** 2. η δυνατότητα που επιτρέπει να κάνει (κάτι): τα **άθλια** οικονομικά τής οικογένειάς **έπαινον** **έδωσαν** την — να **σπουδάσει** 3. ελεύθερος ή διαθέσιμος χρόνος: **θα σου τηλεφωνήσω**, **μόλις βρω** — (μόλις **ευκαιρήσω**) 2. άνεση, χρόνος, καιρός: Φρ. (α) **σε πρώτη ευκαιρία / με την πρώτη ευκαιρία** στην πρώτη ευνοϊκή περίπτωση που θα παρουσιαστεί: - **θα σου γράνω** (β) **επ' ευκαιρία / επί τη ευκαιρία** **έπ ευκαιρία** / **επί τη ευκαιρία** (τα επί τής ευκαιρίας και επί ευκαιρίας είναι εσφαλμ.) (ii) με αφορμή ευνοϊκή περίπτωση: - **εκ συνέδριου συνάντησε κορυφαίους προσωπικότητες τής επιστήμης** (ii) μια και το έφερε η φουβέντα, κάτι που ήθελα ακούσει: **παι** - **μήπως πρέπει να συζητήσουμε κι αυτή την εκδοχή**; 4. εμπόρευμα που προσφέρεται σε χαμηλή τιμή: **μεγάλη / χρυσή** Φρ. **σε τιμή ευκαιρίας** σε συμφέροντα τιμή αγοράς: **φεύγει για το εξωτερικό και πουλάει το αυτοκίνητό του** — [ΕΤΥΜ. αρχ. < ευκαιρός].

ευκαιριακός, -ή, -ό περιστασιακός, αυτός που προκύπτει σε ευκαιρία, εκτάκτως και όχι προγραμματισμένα: - **δραστηριότητα / απασχόληση**. — **ευκαιριακό** / **-ώς** επίρρ.

ευκαιρός, -η, -ο [αρχ.] ελεύθερος από ενασχολήσεις ή υποχρεώσεις, διαθέσιμος: **πολλοί ζητούν να τον συναντήσουν**, **αλλά σπάνια είναι** - ΑΝΤ. απασχολημένος, πολυσχολος.

ευκαιρώ ρ. [μτγν.] αμετβ. κ. μετβ. [ευκαιρείς... / ευκαιρήσω... / (αμετβ.) έχω ελεύθερο ή διαθέσιμο χρόνο: **όποτε ευκαιρήσεις, έλα να μας επισκεφθείς** || **δεν** - για να **ρθω μαζί σου** ΣΥΝ. (λαϊκ. μτφ.) **αδειάζω** 2. (μετβ. + να) **μωρώ**, έχω την ευκαιρία (να φωνάξω κάτι): **δεν ευκαιρούσε να με δει ούτε για λίγα λεπτά**.

ευκαιρώς-ακαιρώς επίρρ. (λόγ.) πάντοτε, είτε οι περιστάσεις είναι κατάλληλες είτε ακατάλληλες: **θα επιτελέσει το έργο του** — [ΕΤΥΜ. Η φρ. προέρχεται από την Κ.Δ. (2 Τιμόθ. 4, 2: **κηνύζον τον λόγον, επίστηθι εύκαιρώς άκαιρώς, έλεγγον, έπιτίμησας παρακάλεσον...**)].

ευκαλυπτέλαιο (το) [ευκαλυπτελái-ου / -αν] ΧΗΜ. αιθέριο έλαιο που εξάγεται από τα φύλλα τού ευκαλύπτου. [ΕΤΥΜ. Απόδ. στην Ελλην. ξέν. όρου, πβ. γαλλ. essence d'eucalyptus. Η λ. μαρτυρείται από το 1888].

ευκαλύπτος (ο) [ευκαλύπτου / -ων, -ους] αιθιαλές δέντρο, χρήσιμο για την ζυλεια του και με αρωματώδη φύλλα, που χρησιμοποιούνται στη φαρμακευτική. [ΕΤΥΜ. < ευ- + **καλύπτω**. Ελληνογενής ξέν. όρ., πβ. αγγλ. eucalyptus].

εύκαμπτος, -η, -ο (λόγ.) 1. αυτός που κάμπτεται εύκολα: **εύκαμπτος**: - **σώμα** / **υλικό** / **μέταλλο** ΣΥΝ. ελαστικός, λυγρός, λαστινένιος ΑΝΤ. δύσκαμπτος, άκαμπτος, αλύγιστος: Φρ. **εύκαμπτος δίσκος** (α) η δισκέτα (βλ. λ.) 2. (μτφ.) αυτός που φέρεται με ευελιξία και διπλωματικότητα ΣΥΝ. ευέλικτος. — **εύκαμπτα** επίρρ., **εύκαμπία** (η) [αρχ.]. [ΕΤΥΜ. αρχ. < ευ- + **καμπτω** < **κάμπω**. Ο όρ. **εύκαμπτος** δίσκος αποδίδει στην Ελλην. το αγγλ. floppy disk].

ευκατάστατος, -η, -ο αυτός που βρίσκεται σε καλή οικονομική κατάσταση ΣΥΝ. εύπορος, πλούσιος ΑΝΤ. άπορος, φτωχός. **ευκατάστατος** [ΕΤΥΜ. μτγν. < ευ- + **κατάστατος** < **καθίσταμι** «καθιστώ»].

ευκαταφρόνητος, -η, -ο [αρχ.] άξιος για καταφρόνηση, μη υπολογισμός, ασήμαντος: - **ποσό** / **κέρδος** / **περιουσία** / **υπόθεση** || **ένα διόλου** - **ποσό** ΣΥΝ. αξιοκαταφρόνητος, ανάξιος προσοχής ΑΝΤ. αξιοπροσεκτος, υπολογισμός, αξιοσημείωτος. — **ευκαταφρόνητα** επίρρ.

ευκή (η) [μεσν.] → ευχή

ευκίνητος, -η, -ο [αρχ.] 1. αυτός που κινείται εύκολα, γρήγορα: **λυγρό** κι - **κορμί** || - **ζώο** ΣΥΝ. γοργοκίνητος, ευλύγιστος, (λαϊκ.) σβέλτος ΑΝΤ. δύσκίνητος, δύσκαμπτος, αργός 2. (μτφ.) αυτός που λειτουργεί με ταχύτητα, με ευστροφία, χωρίς φραγμούς και περιορισμούς: - **νους** ΣΥΝ. ευέλικτος ΑΝΤ. δύσκαμπτος. — **ευκίνητα** επίρρ., **ευκίνησια** (η) [μτγν.].

ευκλής, -ής, -ές [ευκλε-ούς / -είς (ουδ. -ή)] (λόγ.) αυτός που έχει καλή φήμη, ένδοξος: - **άνηρ** ΣΥΝ. ονομαστός, δοξασμένος, περίφημος, (λόγ.) περικλής ΑΝΤ. ακλής, άδοξος. — **ευκλώς** επίρρ. [αρχ.], **ευκλεια** (η) [αρχ.]. [ΕΤΥΜ. αρχ. < ευ- + **κλής** < κλέος «δόξα» (βλ. λ.)].

ευκλείδειος, -α (λόγ. -ος), -ο αυτός που σχετίζεται με τον Ευκλείδη και το έργο του: Φρ. **ευκλείδειος-α γεωμετρία** (η) η γεωμετρία που καταρτίστηκε σύμφωνα με το σύστημα που καθιέρωσε ο Ευκλείδης.